

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Beşerî Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Selman ABLAK
Abdulkadir ERGÜN
Zarif YEŞİLTAŞ

Önerilen atf: Ablak, S., Ergün, A., & Yeşiltaş, Z. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Beşerî Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(1), 48-62.

© 2020 Yazar(lar). Baskınlar ve izinler:
USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi
Dergisi

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Beşerî Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

Selman ABLAK

Eğitim Fakültesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 58140, Türkiye

Abdulkadir ERGÜN

Eğitim Fakültesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 58140, Türkiye

Zarif YEŞİLTAŞ

Yakupoğlan İlkokulu, MEB, Sivas, 58140, Türkiye

ÖZ

Sosyal bilgiler dersi içeriğini tarih, coğrafya, felsefe, psikoloji, antropoloji gibi sosyal ve beşerî bilimlere ait farklı disiplinlerden almaktadır. Bu disiplinlerin de her birinin kendi içerisinde alt dalları - çalışma alanları bulunmaktadır. Dolayısıyla sosyal bilgiler dersini yürütecek olan öğretmenlerinin bu disiplinlere ve bu disiplinlerin alt dallarından herhangi birine karşı yönelik tutumları, sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan ilgili disiplinlere ait kazanımların öğretilmesini ve öğrencilerin de bu disiplinlere karşı tutumunu ve başarısını etkileyecektir. Bu anlamda sosyal bilgiler dersine kaynaklık eden bilim dallarından birini de coğrafya bilimi oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya biliminin alt dallarından biri olan "Beşerî Coğrafya" dersine yönelik tutumlarını incelemektir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler lisans programında yer alan derslerden biri olan Beşerî Coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Kılcan, Çetin, Ablak ve Gürgür (2019) tarafından geliştirilen ve toplam 24 maddeden oluşan "Beşerî Coğrafya Tutum Ölçeği" Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilere uygulanmış; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının genel olarak hangi yönde olduğuna, beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, genel akademik ortalama (GANO), anne - baba eğitim durumu ve aile ikamet yeri değişkenlerine göre farklılıklarına bakılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler SPSS paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları cinsiyet ve sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterirken; GANO, anne - baba eğitim durumu ve aile ikamet yeri değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

MAKALE TARİHİ

Geliş tarihi 14 Mayıs 2020

Kabul tarihi 13 Haziran 2020

Yayın tarihi 30 Haziran 2020

ANAHTAR KELİMER

Beşerî coğrafya, tutum, sosyal bilgiler öğretmen dayaları

Makale Türü

Araştırma makalesi

İLETİŞİM: Abdulkadir ERGUN anadolucografya1@gmail.com Eğitim Fakültesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 58140, Turkey

© 2020 The Author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way.

¹ Bu çalışmanın bir bölümü 3-5 Ekim 2019 tarihleri arasında Eskişehir'de düzenlenen II. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Not: Çalışmanın üçüncü yazarı sunulan özet bildiri sonrasında çalışmaya özellikle kavramsal, bulgu, sonuç ve tartışma bölümlerinde yaptığı katkılardan yazar listesine eklenmiştir.

Investigation Of Social Science Teacher Candidates' Attitudes Towards Human Geography Courses Based on Different Variables

Selman ABLAK

Faculty of Education, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, 58140, Turkey

Abdulkadir ERGÜN

Faculty of Education, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, 58140, Turkey

Zarif YEŞİLTAŞ

Yakupoğlan Primary School, MNE, Sivas, 58140, Turkey

ABSTRACT

The content of social studies classes come from different disciplines of social sciences and humanities such as history, geography, philosophy, psychology and anthropology. Each of these disciplines also has sub-branches and fields of study. Therefore, the attitudes of the social studies teachers towards these disciplines and any of the relevant sub-disciplines will affect their teaching in relation to the acquisitions of the related disciplines in the social studies curriculum, students' attitudes towards these disciplines and their achievements in these areas. In this sense, geography is one of the branches of science that provides content for social studies. Hence, this study aimed to examine the attitudes of social science teacher candidates towards "Human Geography", one of the sub-branches of geography. The "Human Geography Attitude Scale", consisting of 24 items which was developed by Kılcan, Çetin, Ablak and Gürgür (2019) was applied to students attending Sivas Cumhuriyet University Faculty of Education, Department of Social Studies Education in order to determine the attitudes of the social studies teacher candidates towards the Human Geography course, which is one of the courses in the social studies undergraduate program and the differences in social studies teacher candidates' attitudes towards human geography course were examined in regards to gender, grade point average (GPA), status of parental education and location of family residence. The data obtained in the study were analyzed through SPSS package program. The result of the analyses showed that while the attitudes of social studies teacher candidates towards human geography course significantly differed according to some variables such as gender and school year, they had no difference according to other variables such as GPA, parents' educational status and location of family residence.

ARTICLE HISTORY

Received 14 May 2020

Accepted 13 June 2020

KEYWORDS

Human Geography, attitude, social studies teacher candidates

Type of the Paper

Research article

CONTACT Abdulkadir ERGUN anadolucografya1@gmail.com Faculty of Education, Sivas Cumhuriyet University, 58140, Turkey

© 2020 The Author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way

Giriş

Sosyal bilgiler, sosyal bilimlerin disiplinler arası ve bütünleştirilmiş bir formal eğitim programı olarak karşımıza çıkmaktadır (Tokcan, 2015). Tarihi perspektifte sosyal bilgiler içerikli eğitimin kökeni eskiçağlara kadar uzanmakla birlikte nerede ve ne zaman ortaya çıktığı ise kesin olarak bilinmemektedir (Ablak, 2019). Bununla birlikte bir ders disiplini olarak ilk defa 1916'da ABD'de ortaya çıkmıştır (Moffatt, 1957). Türkiye açısından bakıldığında ise gerek cumhuriyet öncesi Osmanlı eğitim sisteminde gerekse cumhuriyetin kuruluşundan 1960'lı yıllara kadar süreçte doğrudan sosyal bilgiler adı altında olmasa da tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi olmak üzere üç disiplinin ayrı ayrı ders olarak okutulmasıyla kendisini hissettirmiştir. İçerik olarak sosyal bilgiler dersiyle örtüşen konu ve müfredatlar ilk defa 1968 İlkokul Programı'nda "Sosyal Bilgiler" adı altında birleştirilerek verilmeye başlanmış ve Türk eğitim sistemi içinde sosyal bilgiler yerini almıştır (Çatak, 2015; İnan, 2014; Kan, 2010; Kılıçoğlu, 2012; Keskin ve Keskin, 2013; Öztürk ve Otluoğlu, 2003; Safran, 2011; Sağlamer, 1997; Sönmez, 1998; Sözer, 1998).

Sosyal bilgiler dersinin herkes tarafından kabul görmüş, kısa bir tanımının yapılması oldukça güçtür. Ancak yine de ortak bir tanım oluşturmak amacıyla ABD'de sosyal bilgiler eğitiminde etkili kuruluşlardan biri olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) 1992 yılında sosyal bilgilerin kapsamlı bir tanımını yapmıştır. Buna göre sosyal bilgiler, sosyal ve beşerî bilimlerin vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışmadır. Okul programı içerisinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşerî bilimlerin, matematik ve doğa bilimlerinden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar (Savage ve Armstrong, 1996; akt. Öztürk, 2009). Dolayısıyla sosyal bilgiler programı olarak içeriğini tarih, sosyoloji, ekonomi, psikoloji, sosyoloji ve siyaset bilimi gibi birçok bilim dalından almakta olup, bu bilim dallarından birini de coğrafya teşkil etmektedir.

Coğrafya insanın içerisinde yaşadığı fiziki çevrenin özelliklerini, fiziki çevre ile beşerî faaliyetler arasındaki karşılıklı etkileşimi ve bu etkileşimden ortaya çıkan sonuçları sebep-sonuç ilişkisi içinde ve kendi ilkelerine göre inceleyen bir bilim dalıdır (Atalay, 2007; Doğanay, 2002; Doğanay ve Sever, 2011; Özçağlar, 2003; Şahin, 2001; Tümerkin ve Özgüç, 2004). İnsanın hem fiziki hem de beşerî çevresiyle ilişki ve etkileşimini bu denli derinlemesine konu edinen coğrafya biliminin eğitim ve öğretim faaliyetleri içinde de olması kaçınılmazdır. Coğrafya eğitimi ile insanın yaşadığı çevreyi yakından tanıması, sorunlarının farkına varması ve insanın doğal çevre ile olan etkileşiminde ona zarar vermeden yaşamını sürdürmesi amaçlanmaktadır (Gökçe, 2010).

Coğrafya adı altında eğitim her ne kadar ortaöğretim 9.sınıf düzeyinde başlasa da Türk milli eğitim sistemi içinde coğrafya konularına yönelik öğretimin okul öncesinden başlayarak ilk ve ortaokul düzeyinde verildiği görülmektedir. Bu noktada erken öğrenme dönemlerinde coğrafya eğitiminin mihver dersi olarak karşımıza sosyal bilgiler dersi çıkmaktadır.

Sosyal bilgiler eğitimi ile vatandaşlık yeterliliklerini geliştirerek iyi bir vatandaş yetiştirme amaç edinilmiştir. Bu hemen her devletin vatandaşlarından temel beklentisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti açısından bakıldığında ise ilk olarak 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programı'nda (1926) ilkokulun amaçları arasında "İlk mektebin başlıca maksadı, genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir" (s.71) şeklinde bir ifadeye yer verilerek iyi vatandaş beklentisi oluşturulmuştur. Süreç içinde birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de iyi vatandaş yetiştirme misyonu sosyal bilgiler dersine verilmiştir. İyi vatandaşın özelliklerinden birisi de kişinin içerisinde yaşadığı toplum ile uyum içerisinde olmasıdır. Coğrafya başta yakın çevre olmak üzere insanın yaşadığı çevreyi tanıtmayı amaç edinerek, insanın onunla

uyum içerisinde yaşamasına gayret gösterir. Yine sosyal bilgiler müfredatının amaçlarından biri olan sosyal bilim kültürünün kazandırılmasında da toplumun her alanıyla iç içe olduğu düşünüldüğünde, coğrafyanın önemli katkıları bulunmaktadır. Ayrıca öğrenciler coğrafi konulardan edindiği bilgiler sayesinde çevre, toplum hayatı ve ekonomi gibi konularla ilgili genellemeler yaparak çeşitli sorunlara çözüm önerileri getirebilmekte ve böylece yurdun ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmasına katkı sağlayacaklardır. Tüm bu hususlar da coğrafyanın sosyal bilgiler içerisinde hem içerik hem de işlevsellik açısından önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Zeybek, 2010).

Yukarıda bahsedilen hususlar sosyal bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleştirilmesi açısından coğrafyanın öğrenilmesi gereken en önemli dersler arasında yer aldığını göstermektedir. Coğrafya dersi sosyal bilgilere kaynak teşkil eden önemli derslerden biri olmasına rağmen bilgi yarışmalarında sorulan genel kültür dersi, dağ, tepe, ova, iklim, nüfusla ilgili istatistikî bilgilerden ibaret ansiklopedik bir disiplin şeklinde görüldüğünden dolayı öğrencilerin nazarında farklı bir şekilde algılanmaktadır (Beşir ve Koç, 2013). Böylece birçok öğrenci coğrafya dersine karşı ya isteksiz kalmakta veya başaramama kaygısı yaşamaktadır (Demirkaya ve Arıbaş, 2004). Coğrafya dersine karşı oluşan bu algı ve kaygıları etkileyen faktörler içerisinde öğrencilerin kişisel özellikleri kadar bu dersi veren öğretmenlerin derse karşı olan tutumları da yer almaktadır. Öğretmenlerin bir derse karşı olan tutum, davranış ve inanışlarının öğrencilerin de o derse karşı olan tutum ve davranışlar oluşturmalarında önemli bir faktör olduğu araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir (Kulm, 1980; akt. Peker ve Mirasyedioğlu, 2003). Öğretmen adaylarının belirli bir ders ile ilgili tutum ve davranışları mesleğe girip öğretmenlik mesleğini icra etmeye başladıklarında öğrenciler üzerinde de önemli bir etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir (Aydın ve Sağlam, 2012).

Coğrafyayı barındırdığı konuları itibarıyla iki temel dala ayırmak mümkündür. Bunlardan birini insanın içinde bulunduğu çevrenin fiziksel özelliklerini inceleyen fiziki coğrafya, diğerini ise bizzat insanın oluşturduğu toplum ve onun yeryüzü üzerindeki faaliyetlerini konu edinen beşerî coğrafya oluşturmaktadır (Kayan, 2000). Buradan hareketle bakıldığında insan ve faaliyetlerini merkezine alan beşerî coğrafyanın eğitim sistemi içindeki önemi ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda ortaokul düzeyinde beşerî coğrafya konularına yönelik içeriği sosyal bilgiler dersi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin vereceği aşikârdır. Beşerî coğrafya konularını içselleştirerek gerek kendinin gerekse toplum ve ülkesinin gelişmesine ve kalkınmasına hizmet edecek öğrenciler yetiştirmeye aday olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirleyebilmek, onların öğretmen olduklarında beşerî coğrafya konularının öğretimini nasıl yapacakları konusunda fikir oluşmasına katkı sağlayacaktır. Öte yandan Bloom (1979)'a göre bir derste başarı ile tutum arasında ilişki bulunmaktadır. Buradan hareketle tutumdaki yükselme ders başarısını da artıracaktır (Bloom 1979'dan akt. Uzunöz, 2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî ve ekonomik coğrafya dersine yönelik tutumları, öğretmenlik mesleğini icra ettiklerinde öğrencilerinin de coğrafya dersine ve dolayısıyla da beşerî coğrafya konularına yönelik tutum ve başarılarını da etkileyecektir. Bu araştırmada da gelecekte sosyal bilgiler dersini verecek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya biliminin bir dalı olan beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarını incelemektir. Bu ana amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar da belirlenmiştir.

- Cinsiyete değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları arasında fark var mıdır?

- Öğrenim gördüğü sınıf düzeyi değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları arasında fark var mıdır?
- Genel akademik ortalama değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları arasında fark var mıdır?
- Anne-baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları arasında fark var mıdır?
- Ailenin yaşadığı yerleşim yeri değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları arasında fark var mıdır?
- Beşerî coğrafya dersine yönelik tutum ile bilişsel ve duyuşsal faktörler arasında ilişki var mıdır?

Metodoloji

Araştırmanın modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009). Karasar (1999)'a göre tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyet ve sınıf düzeylerine ait demografik verileri aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	104	38,2
Kadın	168	61,8
Toplam	272	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %61,8'i kadın ve %38,2'si ise erkek öğretmen adaylarından oluşmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların sınıf düzeyine göre dağılımları

Sınıf	Frekans	%
1	70	25,7
2	65	23,9
3	69	25,4
4	68	25,0
Toplam	272	100

Tablo 2'ye bakıldığında araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %25,7'si 1. sınıf; %23,9'u 2. sınıf; %25,4'ü 3. sınıf; %25'i ise 4. sınıf öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Kılcan, Çetin, Ablak ve Gürgür (2019) tarafından geliştirilen ve toplam 24 maddeden oluşan 5'li Likert tipteki "Beşerî Coğrafya Tutum Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veri toplama

aracı (1) demografik bulgular (2) beşerî coğrafya dersine yönelik tutum ölçeği maddeleri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Demografik bulgular bölümü soruları oluşturulurken literatür taraması yapılmış ve beşerî coğrafya dersine yönelik tutuma etki edebilecek veya etkisi bulunabilecek değişkenler belirlenmiştir. Bu doğrultuda cinsiyetleri; sınıf düzeyleri, anne ve baba eğitim durumu, genel akademik ortalama ve aile ikamet yeri durumlarını yoklayan sorulara yer verilmiştir. Veri toplama aracının ikinci bölümünde ise ölçek maddeleri yer almıştır. Kılcan vd. (2019) tarafından geliştirilen “Beşerî Coğrafya Tutum Ölçeği” iki faktörlü yapıda olup bu faktörleri “Duyuşsal Açından Beşerî Coğrafya” (DABC) ve “Bilişsel Açından Beşerî Coğrafya” (BABC) oluşturmuştur. Buna göre “DABC” faktörünün Cronbach’s Alpha (a) katsayısı “.86”, “BABC” faktörünün Cronbach’s Alpha (a) katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır. Yapılan bu çalışmada da kullanılan ölçeğin “BABC” faktörünün Cronbach’s Alpha (a) katsayısı “.78”, “DABC” faktörünün Cronbach’s Alpha (a) katsayısı “.75” olarak hesaplanmıştır. Faktörler toplamının Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık Katsayısı (a).81 olup; Cronbach’s Alpha (a) katsayılarına göre incelendiğinde faktörler ve ölçeğin tamamına göre iç tutarlılık açısından güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Normalliği

Tablo 3. Basıklık ve çarpıklık katsayısına göre normal dağılım incelemesi

Faktör	N	Kewness (Çarpıklık)	Standar Hata of Skewness	Kurtosis (Basıklık)	Standart Hata of Kurtosis
DABC	272	1,32	0,14	3,33	0,29
BABC	272	1,06	0,14	2,66	0,29

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) katsayılarına göre karar verilmektedir. Çarpıklık ve basıklık indekslerinin ± 1 sınırları içinde 0’a yakın olması, normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilmektedir. Buna göre tablo 3 incelendiğinde çarpıklık ve basıklık katsayıları ± 1 ’in üstünde çıktığı için verilerin normal dağılmadığına karar verilmiştir. Veriler normal dağılmadığı için hipotez tekniklerinden nonparametrik teknikler kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarıyla ilgili puanları bilgisayar ortamında SPSS istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Ölçeğin birinci bölümü olan demografik verilerden alınan bilgilerden elde edilen değişken değerlerinin, genel dağılımı ile ilgili frekans (f) ve yüzde (%) dağılımlarına bakılmıştır. Ölçeğin ikinci bölümünde ise öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik duyuşsal ve bilişsel açıdan tutumlarını ölçmeyi hedefleyen ölçek maddelerinden elde edilen toplam puanlar ile iki değişken arasındaki anlamlılığını test etmek için nonparametrik tekniklerden Maan Whitney U testi kullanılmıştır. Elde edilen değerlerin ikiden fazla değişken arasındaki anlamlılığını test etmek için Median testi kullanılmıştır. Aynı zamanda öğretmen adaylarının DABC düzeylerine BABC düzeyinin etkisini belirlemek için sırayla Korelasyon ve Regresyon analizi yapılmıştır. Verilerin analizi .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınarak yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırma amacı kapsamında öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları değişkenler bakımından farklılaşma durumları

analizlerinden elde edilen bulguların tablo ve yorumlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların beşerî coğrafya dersine yönelik tutum toplam puanları

Faktörler	Ölçeğin Tutum Puanı (Median Ortalama)	%
DABC	2,23	% 56
BABC	2,29	% 57

Tablo 4'e göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik duyuşsal ve bilişsel açıdan tutum toplam puanları, "DABC" %56; "BABC" %57 olarak saptanmıştır. Bu bulgudan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Beşerî coğrafya dersine yönelik tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre mann-whitney u testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	Medyan Ortalama	Ss	U	p
DABC	Kadın	104	2,25	0,47	7603,000	0,072
	Erkek	168	2,18	0,39		
BABC	Kadın	104	2,37	0,45	7174,500	0,013
	Erkek	168	2,25	0,37		

Tablo 5'deki bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları "DABC" faktöründe cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($U=7603$; $p>0,05$). "BABC" faktöründe ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($U=7174,500$, $p<0,05$). "BABC" faktörüne ilişkin tespit edilen farklılık incelendiğin erkek cinsiyet grubunun ortalamasının 2,37 (%59), kadın cinsiyet grubunun ortalamasının 2,25 (%56) olduğu görülmüştür. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Bu bulgu katılımcıların cinsiyetlerinin beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarında "BABC" faktörüne göre farklılaşmaya sebep olduğu şeklinde yani erkek öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. Katılımcıların beşerî coğrafya dersine yönelik tutum puanlarının sınıf değişkenine göre farklılığı için medyan testi sonuçları

Faktörler	Sınıf	N	Medyan Ortalama	Ss	Medyan Testi	p
DABC	1	30	2,12	0,45	2,18	0,82
	2	40	2,25	0,30		
	3	35	2,18	0,54		
	4	35	2,18	0,36		
BABC	1	30	2,31	0,40	2,25	0,24
	2	40	2,25	0,29		
	3	35	2,37	0,46		
	4	35	2,37	0,43		

Tablo 6'daki Median testi bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları "DABC" faktöründe sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=2,18; $p>0,05$). Benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları "BABC" faktöründe de sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=2,25; $p>0,05$).

Tablo 7. Katılımcıların beşerî coğrafya dersine yönelik tutum puanlarının genel akademik ortalamaya (gano) değişkenine göre farklılığı için medyan testi sonuçları

Faktörler	GANO	N	Medyan Ortalama	Ss	Median	p
DABC	2,00 ve altı	19	2,37	0,46	2,18	0,331
	2.01 - 2.50	67	2,18	0,39		
	2.51 - 3.00	115	2,18	0,43		
	3.01-3.50	67	2,18	0,44		
	3.51-4.00	4	2,18	0,58		
BABC	2,00 ve altı	19	2,37	0,29	2,25	0,771
	2.01 - 2.50	67	2,25	0,39		
	2.51 - 3.00	115	2,37	0,45		
	3.01-3.50	67	2,25	0,36		
	3.51-4.00	4	2,25	0,73		

Tablo 7’deki Median testi bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları “DABC” faktöründe GANO değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=-2,18; $p>0,05$). Benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları “BABC” faktöründe de GANO değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=-2,25; $p>0,05$).

Tablo 8. Katılımcıların beşerî coğrafya dersine yönelik tutum puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre farklılığı için medyan testi sonuçları

Faktörler	Anne Eğitim Durumu	N	Medyan Ortalama	Ss	Median Testi	p
DABC	Okuryazar Değil	25	2,12	0,22	2,18	0,386
	İlkokul	135	2,18	0,46		
	Ortaokul	58	2,21	0,32		
	Lise	43	2,25	0,59		
	Üniversite	11	2,43	0,43		
BABC	Okuryazar Değil	25	2,25	0,29	2,25	0,531
	İlkokul	135	2,25	0,43		
	Ortaokul	58	2,25	0,38		
	Lise	43	2,50	0,55		
	Üniversite	11	2,37	0,41		

Tablo 8’deki Median testi bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları “DABC” faktöründe anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=-2,18; $p>0,05$). Benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları “BABC” faktöründe de anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=-2,25; $p>0,05$).

Tablo 9. Katılımcıların beşerî coğrafya dersine yönelik tutum puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılığı için medyan testi sonuçları

Faktörler	Baba Eğitim Durumu	N	Medyan Ortalama	Ss	Median	p
DABC	Okuryazar Değil	4	2,37	0,88	2,18	0,064
	İlkokul	135	2,12	0,44		
	Ortaokul	58	2,18	0,35		
	Lise	43	2,25	0,41		
	Üniversite	11	2,56	0,44		
BABC	Okuryazar Değil	25	2,25	1,14	2,25	0,591
	İlkokul	135	2,37	0,40		
	Ortaokul	58	2,25	0,37		
	Lise	43	2,31	0,44		
	Üniversite	11	2,12	0,17		

Tablo 9'daki Median testi bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları "DABC" faktöründe baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=2,18; $p>0,05$). Benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları "BABC" faktöründe de baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=2,25; $p>0,05$).

Tablo 10. Katılımcıların beşerî coğrafya dersine yönelik tutum puanlarının aile yerleşim yeri değişkenine göre farklılığı için medyan testi sonuçları

Faktörler	Yerleşim Yeri	N	Medyan Ortalama	Ss	Median	p
DABC	Köy	41	2,12	0,50	2,18	0,743
	Kasaba	21	2,31	0,39		
	İlçe	60	2,18	0,32		
	İl Merkezi	150	2,18	0,45		
BABC	Köy	41	2,37	0,41	2,25	0,575
	Kasaba	21	2,37	0,35		
	İlçe	60	2,37	0,31		
	İl Merkezi	150	2,25	0,45		

Tablo 10'daki Median testi bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları "DABC" faktöründe aile yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=-2,18; $p>0,05$). Benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları "BABC" faktöründe de aile yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Median=-2,25; $p>0,05$).

Tablo 11. Katılımcıların duyuşsal ve bilişsel faktörler arasındaki ilişki düzeyi

		DABC	BABC
DABC	İlişki Düzeyi	1	,515
	p		,000
	N	272	272
BABC	İlişki Düzeyi	,515	1
	p	,000	
	N	272	272

Tablo 11 incelendiğinde “DABC” faktörü ile “BABC” faktörü arasında anlamlı ve %51 düzeyinde pozitif yönlü güçlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. İlişki düzeylerinin yüksek çıkması faktörler arasında etkinin varlığını gösteren önemli bir bulgu olduğu söylenebilir. Buna göre “BABC” faktörünün “DABC” faktörüne hangi düzeyde etkisinin olduğunu tespit etmek için tekli regresyon analizi yapılacaktır.

Tablo 12. “DABC” faktörüne “BABC” faktörünün etkisi

Model	Kareler Toplamı	s.d.	Kareler Ortalaması	F	p
Regresyon	13,442	1	13,442	97,211	,000
Kalıntı	37,336	270	,138		
Toplam	50,778	271			

Bağımlı Değişken: Duyuşsal

Bağımsız Değişken: Bilişsel

Tablo 12’de katılımcıların beşerî coğrafya dersine yönelik duyuşsal ve bilişsel faktörlerin arasında anlamlı bir etkinin olduğu görülmektedir ($p<0,05$). “BABC” faktörünün “DABC” faktörüne etkisinin derecesi ve yönü aşağıdaki tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyete göre dağılımı

Alt Boyutlar	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standartlaştırılmış Regresyon Katsayıları	t	p
	B	Standart Hata	Beta		
Sabit	,954	,132		7,252	,000
BABC	,542	,055	,515	9,860	,000

Bağımlı Değişken: DABC

Tablo 13’de katılımcıların “BABC” düzeylerinin “DABC” düzeylerine etkisi verilmiştir. Tablo incelendiğinde “BABC” faktörünün “DABC” faktörüne anlamlı etkisinin olduğu ($p=0,000<0,05$) tespit edilmiştir. BABC faktörünün “DABC” faktörüne etkisinin 0,54 düzeyinde pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının bilişsel açıdan gerçekleşecek her bir iyileştirmenin duyuşsal düzeylerini artıracığı görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından belirlenmeye çalışıldığı çalışma sonucunda; genel olarak öğretmen adaylarının ölçek kapsamında elde edilen ortalamaları sonucunda beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının orta düzey üzerinde olumlu eğilim sergilediği görülmektedir. Alım (2008) tarafından lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlediği çalışmasının bulgularına göre de öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumları orta düzeyde çıkmıştır. Bu sonuç araştırma da ulaşılan sonucu desteklemektedir. Öte yandan Ulusoy ve Gülüm (2009) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin coğrafya dersine karşı ilgili ve istekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aydın, Coşkun ve Kaya (2010) tarafından ortaöğretim düzeyinde yapılan çalışmada; Çepni (2015) tarafından sosyal bilgiler öğretmenleri üzerinde yapılan çalışmada; Demirkaya ve Arıbaş (2004) ile Dikmenli ve Aslan (2009) tarafından lisans düzeyinde yapılan çalışmalarda da öğrencilerin coğrafya dersine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırma da ulaşılan sonucu desteklemektedir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumları duyuşsal açıdan beşerî coğrafya faktöründe cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermezken; bilişsel açıdan beşerî coğrafya faktörüne göre erkek öğretmen adayları lehine anlamlı farklılığa ulaşılmıştır. Sevilmiş-Kara (2006) ve Özgen ve Bindak (2009) tarafından yapılan çalışmalarda da öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiş ve bu farklılık erkek öğrenciler lehine gerçekleşmiştir. Sözen (2019) tarafından yapılan “Lisans Öğrencilerinin Lisans

Eğitiminde Aldıkları Coğrafya İçerikli Derslere Yönelik Görüşleri” isimli çalışmada ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla coğrafya dersine yönelik tutumları daha olumlu çıkmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının duyuşsal ve bilişsel açıdan beşerî coğrafya olmak üzere her iki faktörde de gerek anne eğitim düzeyi gerekse baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sevilmiş-Kara (2006) ve Özgen ve Bindak (2009) tarafından yapılan çalışmalarda da öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarının coğrafya dersine olan tutum üzerine etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırmada ulaşılan bulguyu desteklemektedir.

Son olarak araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının duyuşsal ve bilişsel açıdan beşerî coğrafya olmak üzere her iki faktörde de sınıf, genel akademik ortalama ve aile yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beşerî coğrafya dersine yönelik tutumlarının orta düzey üzerinde olumlu eğilim gösterdiğinden hareketle öğretmen adaylarının ilgili derse yönelik tutumlarını daha olumlu ve yüksek seviyeye taşımak adına lisans düzeyinde öğretim içeriğinin gözden geçirilmesi ve öğretmen adaylarının derse tutumlarını artıracak mahiyette içerik ve etkinlik geliştirilmesi önerilmektedir. Öte yandan hangi eğitim kademesinde olursa olsun öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımının derse yönelik hem başarıyı hem de tutumu olumlu yönde etkilediği gerçeğinden hareketle sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarında beşerî coğrafya derslerinin tek düze bir anlatımdan ziyade öğrenciyi merkeze alan ve etkin katılımıyla yaparak-yaşayarak öğrenmesine imkân tanıyacak yöntem teknik veya materyallerin kullanılması önerilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Araştırmalar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- Ulaşılabilirlik ve zaman açısından 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır.
- İzin açısından veriler Kılcan, Çetin, Ablak ve Gürgür (2019) tarafından geliştirilen ve toplam 24 maddeden oluşan 5’li Likert tipteki “Beşerî Coğrafya Tutum Ölçeği”nden elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Ölçülmek istenen öğrenci tutumu coğrafya biliminin alt dallarından biri olan beşerî coğrafya ile sınırlıdır.

Gelecekte bu konu ilgili yapılacak olan çalışmalar Türkiye’deki diğer üniversitelerde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarını kapsayacak biçimde genişletilebilir. Yine kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrencilerin beşerî coğrafya dersine olan tutuma etkisi üzerinde araştırmalar yapılarak bu derse karşı olan tutumu daha olumlu kılabilecek ve yüksek seviyeye ulaştıracak yöntem ve teknikler belirlenebilir.

Yazar Katkıları

Bu araştırma biri sosyal bilgiler alan eğitimcisi olan Selman ABLAK ikincisi coğrafya ile ilgili çalışmalarda bulunan Abdulkadir ERGÜN ve üçüncü yazar olarak da sınıf eğitimcisi olan Zarif YEŞİLTAŞ tarafından yapılmış üç yazarlı bir çalışmadır. Çalışmanın giriş ve metodolojinin bir bölümü A.E. ve Z.Y: metodolojinin bir bölümü, analiz, bulgu ve yorumlar S.A.; sonuç, tartışma ve

öneriler bölümü ise her üç yazar tarafından hazırlanmıştır. Her üç yazar da araştırmının son halini okudular ve kabul ettiler.

ORCID

Selman ABLAK <http://orcid.org/0000-0001-8538-1292>

Abdulkadir ERGÜN <http://orcid.org/0000-0003-1753-0131>

Zarif YEŞİLTAŞ <http://orcid.org/0000-0002-5587-3984>

Kaynakça

- Ablak, S. (2019). Development of Social Studies In Turkey From 1938 to 1980. Özkan AKMAN ve diğ. (Editör), *Social, Educational, Political, Economic and Other Developments Occurred in Turkey between the Years of 1938-1980* içinde (270-285) Iowa: ISRES PUBLISHING.
- Alım, M. (2008). Lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19, 25-33.
- Atalay, İ. (2007). *Genel coğrafya*. Meta Basım Yayıncılık: İzmir.
- Aydın, F., & Coşkun, M., & Kaya, H. (2010). Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları (Elbistan Örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1(2010), 183-203.
- Aydın, R., & Sağlam G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 257-294.
- Demir, S. B., & Koç, H. (2013). Coğrafya dersi tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (8), 1765-1777.
- Büyüköztürk, Ş., & Çakmak, K. E., & Akgün, E. Ö., & Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Çatak, M. (2015). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarının İncelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*. 19 (62), 69-94.
- Çepni, O., (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenme - Öğretme Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7, 165-187.
- Demirkaya, H., & Arıbaş, K. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 179-187.
- Dikmenli, Y. & Aslan, C.A. (2009). Sınıf Öğretmenliği Birinci ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 29-36.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya öğretim yöntemleri*. 5. Baskı, Erzurum: Aktif.
- Doğanay, H., & Sever, R. (2011). *Genel ve fiziki coğrafya*. Ankara: Pegem.
- Gökçe, N. (2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5 (4), 2071-2083.
- İlk Mekteplerin Müfredat Programı. (1926). Birinci Tab. İstanbul: Milli Matbaa.
- İnan, S. (2014). *Öğretmenler ve öğretmen adayları için sosyal bilgiler eğitimine giriş kavramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Ankara: Anı.
- Kan, Ç. (2010). A.B.D ve Türkiye’de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (2), 663-672.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kayan, İ. (2000). Türkiye üniversitelerinde coğrafya eğitimi amaç, yeni hedefler, sorunlar ve öneriler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 11, 7-22.
- Keskin, Y., & Keskin Coşkun, S. (2013). İlkokul (ilköğretim) sosyal bilgiler programlarında milli bilinç ve ilkokul (ilköğretim) sosyal bilgiler programlarında milli bilinç ve barış değerinin tarihsel serüveni. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17 (3), 51-86.
- Kılıçoğlu, G. (2012). Sosyal Bilgilerin Tanımı, Dünyada ve Ülkemizde Gelişimi ve Önemi. Mustafa SAFRAN (Editör), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (3-16). İkinci Baskı, Ankara: Pegem.
- Moffatt, M. P. (1957). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Çev: Nesrin ORAN. İstanbul: Maarif.
- Özçağlar, A. (2003). *Coğrafyaya giriş*. Ankara: Hilmi Usta Matbaası.

- Özgen, N., & Bindak, R. (2009). Lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Siirt örneği. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (2), 421-440
- Öztürk, C. (2009). Sosyal Bilgiler: Toplumsal yaşam disiplinlerarası bir bakış. Cemil Öztürk (Editör), *Sosyal bilgiler öğretimi, demokratik vatandaşlık eğitimi* içinde (1-31). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C., & Otluoğlu, R. (2003). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem
- Peker, M., & Mirasyedioğlu, Ş. (2003). Lise 2 öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumları ve başarıları arasında ilişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 157-166.
- Safran, M. (2011). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. Bayram TAY ve Adem ÖCAL (Editör), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (1-18), İkinci Baskı, Ankara: Pegem.
- Sağlamer, E. (1997). Sosyal Bilgiler. *Çağdaş Eğitim*, 232, 5-7.
- Sevilmiş-Kara, F. D. (2006). *Lise birinci sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik akademik benlik ve tutumları ile başarıları arasındaki ilişki (İzmir/Konak ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı.
- Sözen, E. (2019). Lisans öğrencilerinin lisans eğitiminde aldıkları coğrafya içerikli derslere yönelik görüşleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (1), 38-53
- Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme. Gürhan CAN (Editör), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları.
- Şahin, C. (2001). *Türkiye'de coğrafya öğretimi, sorunlar- çözüm önerileri*. Ankara: Gündüz.
- Tokcan, H. (2015). *Sosyal bilgilerde kavram öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Tümertekin E., & Özgüç N. (2004) *Beşerî coğrafya insan kültür mekân*. İstanbul: Çantay.
- Ulusoy, K., & Gülüm, K. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Tarih ve Coğrafya Derslerine Yönelik Tutumları (Adıyaman Örneği). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 149-160.
- Uzunöz, A. (2011). Coğrafya dersine yönelik öğrenci tutum ölçeği geliştirilmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6 (1), 1264-1276.
- Zeybek, H. İ. (2010). Sosyal bilim disiplinleri: Coğrafya. Ali Sinan Bilgili (Editör), *Sosyal bilgilerin temelleri* içinde (94-101). Ankara: Pegem.

Extended Abstract

Introduction

In its most general definition, geography is a discipline that examines the interaction between physical and human environment and the consequences that result from this interaction. Although geography education formally begins at the 9th grade in secondary education, Turkish National Education System includes geography subjects at all levels starting from pre-school. At this point, social studies classes appear to be the most important lessons in geography education in early learning periods.

The purpose of social studies education is to raise good citizens by developing citizenship competencies. This emerges as the basic expectation of almost all governments from their citizens. The mission of training individuals as good citizens is undertaken by social studies in Turkey, as it is the case in many countries. One of the characteristics of being a good citizen is being in harmony with the society in which the person lives. By presenting the physical environment in which individuals live, the human environment they interact with - especially the immediate environment- and therefore the culture, geography strives to ensure that individuals live in harmony. Since geography interacts with all fields of society, it also has important contributions in the acquisition of the culture of social sciences, one of the objectives of the social studies curriculum. All these aspects show that geography is among the most important classes to be studied.

The science of geography has two main branches: physical geography and human geography. While physical geography examines the physical environment in which people live and interact; human geography, on the other hand, examines the distribution of human

communities on earth, their activities and the factors that affect them. Therefore, the fact that human geography focuses on human communities and its activities reveals the importance of this branch of science in the education system. As stated above, geography education is provided in social studies classes in early learning periods. Social studies content regarding human geography subjects at the secondary school level is taught by teachers in the context of social studies classes. It is important to determine the attitudes of social studies teacher candidates who will train students to serve the development and improvement of themselves, the society and their country by internalizing the subjects of human geography in order to contribute to the formation of ideas about how they will teach human geography when they become active teachers. According to Bloom (1979), there is a relationship between success and attitude in a given class. Hence, an increase in attitude will increase the success of the class (Bloom, 1979, cited in Uzunöz, 2011: 1265). Social studies teacher candidates' attitudes towards human and economic geography lessons when they perform their professions will affect their students' attitudes and achievements towards geography lessons and hence human geography subjects. This study aimed to investigate the attitudes of social science teacher candidates towards human geography, a branch of geography science.

Method

Survey model was used in this research. Survey research aims to collect data to determine certain characteristics of a group (Büyüköztürk et al., 2009). According to Karasar (1999), survey models are research approaches that aim to describe an existing situation or a situation which existed in the past as is.

Purpose

This study aimed to investigate the attitudes of social science teacher candidates towards human geography classes. In line with this main purpose, the following sub-goals are identified:

- To determine the attitudes of social studies teacher candidates towards human geography course based on gender.
- To determine the attitudes of social studies teacher candidates towards human geography lesson based on school year they are studying.
- To determine the attitudes of social studies teacher candidates towards human geography lesson based on general academic average.
- To determine the attitudes of social studies teacher candidates towards human geography course based on parents' education levels.
- To determine the attitudes of social studies teacher candidates towards human geography course based on the location of family residence.
- To determine the relationship between attitude towards human geography lesson and cognitive and affective factors.

Findings

It was determined that the attitudes of social studies teacher candidates towards human geography classes were moderate in affective and cognitive factors. It was concluded that there was no significant difference in social studies teacher candidates' attitudes towards human geography classes both in terms of affective and cognitive factors based on school year, academic average, parental education status and location of family residence. However, while the attitudes of teacher candidates towards the human geography classes did not display any significant difference in the human geography in terms of affective factors based on gender; a significant difference was found in cognitive factors in favor of

male teacher candidates. In other words, it was concluded that the attitudes of male teacher candidates towards human geography classes were higher than the female teacher candidates in terms of cognitive aspects.

Discussion and Conclusion

The study which investigated social studies teacher candidates' attitudes towards human geography classes for different variables concluded that social studies teacher candidates' attitudes towards human geography classes were moderate and positive based on the mean scores they obtained from the scale. The examination for different variables showed that while social studies teacher candidates' attitudes towards human geography classes were not significant in both affective and cognitive factors for school year, academic average, parental education status and location of family residence, they were found to be significant for gender in favor of male teachers in the cognitive factor and there were no differences regarding the affective factor based on gender.

Implication and Suggestions

Based on the research findings that social studies teacher candidates' attitudes towards human geography classes were moderate and positive, it is suggested to review the teaching content at the undergraduate level and to develop content and activities that will increase the attitudes of the teacher candidates towards the classes so that social studies teacher candidates' attitudes can be increased.

On the other hand, based on the fact that the use of student-centered teaching methods and techniques positively affects both success and attitude towards classes regardless of educational level, it is suggested to use methods and techniques that will ensure applying student-centered, hands-on activities and active participation in human geography classes in social studies instruction undergraduate programs rather than using lectures.

Research Limitations and Future Research

The limitations of this study are as follows:

- In terms of sample size and time frames, this study is limited to social studies teacher candidates enrolled in Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Education, Department of Social Sciences Instruction during the fall semester of 2019-2020,
- The collected data are limited to the data obtained by using the 24-item, 5-point Likert Scale titled "Human Geography Attitude Scale" developed by Kılcan, Çetin, Ablak and Gürgür (2019) for which the necessary permits were obtained,
- The student attitude desired to be measured is limited to attitudes towards human geography, one of the sub-branches of geography,.
- Future studies in this field can be expanded to include the social studies teacher candidates studying in other universities in Turkey. Also, studies can be conducted to investigate the effects of the methods and techniques used on student attitudes towards human geography classes to determine the most effective methods and techniques to increase positive attitudes towards this class.

Author Contributions

This study is co-authored by Selman ABLAK, social sciences instructor, Abdulkadir ERGÜN who conducts research on geography and Zarif YEŞİLTAŞ who classroom teacher. The introduction section and part of the methodology of the study was written by A.E. and Z.Y., part of the methodology, analysis, findings and comments were written by S.A. and conclusion, discussion and suggestions were prepared by all authors. All authors read and approved the final version of the research.